

ΤΑ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΗΡΑΚΛΗ ΚΑΙ ΡΕΝΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗ

Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΓΙΑ
ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΙΑ
ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙ-
ΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙ-
ΑΣ - ΤΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΗΡΑ-
ΚΛΗ ΚΑΙ ΡΕΝΟΥ
ΗΡ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗ
ΤΗΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥ-
ΗΣ 9-5-69 ΤΟ ΠΡΩΙ

17

ΤΑ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΡΕΝΟΣ ΗΡ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

ΤΟΜΟΣ Γ'

Ἀθήναι, Μάιος '69

ΤΕΥΧΟΣ 17

ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

- χωρίς αλλοίωση
- χωρίς δέσμευση
- χωρίς σκοπιμότητα
- χωρίς δειλία
- χωρίς λογοκρισία

ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ Η.Ν.Α ΚΑΙ Ρ.Α., ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ 9-5-69, 9 Π.Μ.

Είπαμε: Ἡ λαλιά πού δὲν ξέρεי ἀπὸ ψέμμα! Αὐτὴ μόνο θ' ἀναπαύσῃ τὸ πρόσωπο τοῦ μαρτυρίου στὸν ἔρμο Τόπο μας. Ἔτσι εἰδοποιεῖ ὁ ποιητής, στὸ μὶτο πού ἔβαλα ἐπικεφαλῆς τῆς Ἀνθολογίας τῆς Νεοελληνικῆς Γραμματείας.

Ἀλλὰ ἡ λαλιά πού δὲν ξέρει ἀπὸ ψέμμα δὲν ἔχει λοιπὸν θέσῃ στὸν Τόπο μας, δὲν τὴν ἀφήνουν οἱ σκοτεινοὶ κ' οἱ σκοτεινιῆς ν' ἀναπαύσῃ τὸ πρόσωπο τοῦ μαρτυρίου μας.

Νά το, τὸ βλέπετε! Λύσσαξαν, μὲ τοὺς πιὸ παράνομους τρόπους τὸ περασμένο Σάββατο, ν' ἀπαγορεύσουν, ν' ἀναστείλουν, νὰ ἐμποδίσουν τὴν κυκλοφορία δύο ἐφημερίδων — τὴν παρακώλυσαν δυὸ ὥρες, δυόμιση — τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ τῆς Ἀπογευματινῆς, πού δημοσίευαν τὴν πρώτη συνέχεια τοῦ Α₂. Γιατί; Για νὰ μὴν ἀκουστῇ ἡ λαλιά πού δὲν ξέρει ἀπὸ ψέμμα καὶ δίνει ἀπλὰ τὴν ἀλήθεια γιὰ τὸ αἱματηρότερο καὶ τὸ βασικώτερο, τὸ ἐμφύλιό μας ἐδωμέσα βίωμα, μὲς ἀπ' τὴ ζωὴ καὶ τὴ στάση ἐνὸς κατεχοχὴν πολεμιστοῦ τῆς μιᾶς παρατάξεως στὸν Ἐμφύλιο τοῦ '47 - '49, τοῦ Α₂ μου, κ' ἐνὸς στρατιώτη-θύματος, πού τὴν γνῶρισε καὶ διηγεῖται.

Δὲν ὑπάρχει οὐτ' ἓνα ψέμμα μέσα κεῖ. Ὅλα τὰ περιστατικὰ εἶναι ἀπολύτως πραγματικά. Ὁ Α₂ ζῇ, ὑπάρχει. εἶναι ἡ ρωὰς τῆς παρατάξεως γιὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς ὁποίας ἐπολέμησε. Εἶναι ὁ Κώστας Κουκούλης, ἐθελοντικὰ ἀπροστρατευμένος ἀπὸ χρόνια, μὲ τὸ βαθμὸ τοῦ ταγματάρχῃ. Βαθμὸ πού τὸν πῆρε μὲ ἀνδραγαθίες καὶ πολεμικὴ δράσῃ ἀναγνωρισμένη ἀπὸ τὸν «Ἐθνικὸ Στρατὸ» στὸν ὅποιον ἀνῆκε. Τὸν ξέρουν ὅλοι ὅσοι βάλλουν σήμερα κατὰ τοῦ στρατιώτη συγγραφέως του. Καὶ ξέρουν πὼς ὅσα γράφονται μὲς στὸ Α₂ εἶναι ὅλα πραγματικά, ἀληθινὰ, χωρίς τὴν παραμικρὴ ἀλλοίωσιν ἢ ὑπερβολή.

Ἀλλὰ δὲ θέλουν τὴν ἀλήθειαν ὅσοι πολεμᾷ τὴν Ἀνθολογία. Δὲ θέλουν καὶ νὰ προσπαθήσουν ν' ἀπαντήσουν στὴν ἀλήθειαν. Δὲ θέλουν, ἔστω, νὰ ποῦν, πὼς ἡ ἀλήθεια τάχα εἶναι... ψέμμα! Ὅχι. Θέλουν, ὡμά, νὰ πνίξουν κάθε ἄλλο λόγο καὶ σκέψη καὶ στάσιν ἀπέναντι στὰ πράγματα τοῦ Τόπου μας - κάθε ἄλλῃ θέσῃ πέρα ἀπ' τὴ δική τους.

Ὡς τὴ στιγμὴ πού γράφω αὐτὲς τίς λέξεις — Παρασκευὴ πρῶτῃ, 9 Μαΐου τοῦ '69, στὴν Ἀθῆνα (δὲν εἶμαι πιά στὴν Κέρκυρα, ὅπου εἶχα πάει νὰ δῶ τὸν Α₂ μου, κ' ἔλεγαν οἱ φῆμες πὼς εἶμαι στὸ... Παρίσι!) — ὡς αὐτὴ τὴ στιγμὴ ὁ πρωθυπουργὸς ἔξαιρείται. Ὁ πρωθυπουργὸς Γεώργιος Παπαδόπουλος μὲ κάλεσε πρὸ διμήνου, πρὶν πάῃ περιοδεῖα στὰ Γιάννενα, Καστοριά κ.λ., καὶ μοῦ γύρεψε τί ἔχω νὰ τοῦ προτείνω τὸ θετικό, γιὰ πνευματικὸ καλὸ τοῦ Λαοῦ μας. Τοῦ εἶπα (ὅσο μπορῶ νὰ τὰ θυμηθῶ, περίπου):

«Νὰ δώσης τὸ σύνολο τῶν κειμένων τῆς Νεοελληνικῆς Γραμματείας, τὸ σύνολο τῆς παραδόσεώς μας τῆς πνευματικῆς μέσα δῶ, ἀπὸ τότε πού ἀρχίζει τὸ νεοελληνικόν, πού πρωτοχαράζει ἡ νέα ἐλληνικὴ συνείδησή μας! Ἀπὸ τὸν Πλήθωνα (τὸν Γεμιστό) ν' ἀρχίσῃς, καὶ νὰ τὸ δώσης ὅλο, κάθε ἄξιο κείμενο ἀνεξαιρέτως, ἀσχέτως θέσεων, ἰδεολογικῶν κατευθύνσεων, πεποιθήσεων πού ἐκφράζει! Ν' ἀποδώσης στὴ συνείδηση τοῦ Λαοῦ μας ὅ,τι ποιοτικώτερο κι ἀληθινώτερο καὶ τολμηρότερο συνέλαβε ποτὲ ἡ νεοελληνικὴ καρδιά του κ' ἡ πικρὴ του πείρα, καὶ μ' αὐτὸ καμίνευσε τὸν νεοελληνικόν μας λόγο: Δημοτικὴ καὶ Καθαρεύουσα, πούχουμε καὶ μιλάμε σήμερα, καὶ γράφουμε, κ' εἶναι κ' οἱ δυὸ δικές μας, κ' οἱ δυὸ μας πλοῦτος μας. Γλῶσσα μας, ψυχὴ μας!.. Καὶ νὰ δώσης ὅλα τὰ κείμενα, σεβαστά, χωρὶς τὴν παραμικρὴ ἐπέμβαση ἢ λογοκρισία! Νὰ δώσης νὰ φωτιστῇ ὁ ὁ Λαὸς μὲ τὸ ἴδιο του τὸ ἐσωτερικὸ φῶς, χωρὶς νὰ φοβηθῇς τὸ φῶς, ἀφοῦ μοῦ λὲς πὼς θὲς νὰ φωτίσης καὶ ν' ἀνεβάσης!.. Νὰ τυπώνης ἓνα τόμο κάθε βδομάδα, τὸ λιγώτερο σὲ μισὸ ἑκατομμῦριο ἀντίτυπα, σὲ σχῆμα τσέπης 200-250 σελίδων, καὶ νὰ τὰ μοιράζῃς μὲ τ' αὐτοκίνητα τοῦ Στρατοῦ σας σ' ὅλη τὴ Χώρα δωρεάν, ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη, συνεχῶς: σὲ μαθητές, σὲ σπουδαστές, σὲ νέους πρωτίστως, καὶ σὲ δασκάλους - καί, μόνο, νὰ ἐξασφαλίσης, μὲ κάποια κουπόνια, νὰ μὴν παίρνῃ κανένας πάνω ἀπὸ ἓνα, καὶ τυχόν τὰ καίῃ στὸ τζάκι του!.. Ἄς σοῦ λένε — ὅσοι δὲ διαβάζουν, δὲ διάβασαν ποτὲ τους — πὼς τάχα «δὲ θὰ διαβάσῃ κανεὶς» ἢ «δὲ θὰ διαβάσουν παρὰ ἐλάχιστοι». Ἐγὼ σοῦ λέω: θὰ μείνουν κάπου στὸ σπίτι, σὲ μιὰ γωνιά, καὶ κάποιος, κάποτε, θὰ διαβάσῃ. Θάρθουνε νύχτες λευκές, κ' ἐκείνοι πού εἶναι καλὴ γῆ, μέσα στὸ μαρτύριο καὶ στὸ κενόν, κάποιες ὥρες ἐρημιᾶς θὰ διαβάσουσι! Καὶ τότε, ἡ λαλιὰ πού δὲν ξέρει ἀπὸ ψέμμα, ἡ τίμια καρδιά τοῦ Τόπου, θὰ μορφώσῃ στέρεα καὶ γόνιμα τὴ νέα ὑψωμένη συνείδηση, καὶ τὰ αἰσθητήρια, καὶ τὰ κριτήρια πού λείπουν!.. Σὲ τέσσερα χρόνια θάχῃς ἐκδώσει 208 τόμους. Μὰ ὅσους καὶ νὰ ἐκδώσης, ἡ διεθνὴς στατιστικὴ μᾶς λέει, πὼς ἓνα ἔντυπο τὸ βλέπουν ἐφτά ζευγάρια μάτια - δηλαδή, περίπου, ὁ μισὸς Λαὸς τοῦ Τόπου (ὅσοι, πάνω-κάτω, εἶν' οἱ πράγματι ἐγγράμματοι). Ἐγὼ πού σοῦ τὸ προτείνω, οὔτε «δικός σου» εἶμαι, οὔτε κανενός. Οὔτε ὑπῆρξα ποτὲ «δικός» κανενός, οὔτε θὰ ὑπάρξω. Ἀλλὰ καὶ σὲ σένα, καὶ σ' ὅποιον ἄλλον — καὶ σ' ὅποιον «δεξιόν» ἢ «ἀριστερόν», συντηρητικὸ ἢ ἐπαναστάτη — σ' ὅποιον θὰ μὲ ρώταγε τί νὰ κάνῃ γιὰ καλὸ τοῦ Λαοῦ μας, τὸ ἴδιο θὰ τοῦ ἔλεγα. Αὐτὸ ἔκανα καὶ θὰ κάνω σ' ὅλη μου τὴ ζωή: Θὰ λέω, σ' ὅποιους κατέχουν τίς ἐξουσίες — ὅπως κι ἂν τίς κατέχουν, ὅποιοι κι ἂν εἶναι — τὸ σωστὸ θὰ λέω, ἐκεῖνο πού φωτίζει, πού ἀνεβάζει, τὸ ἀληθινὸ θὰ λέω, πιστεύοντας, ὅπως τόχω γράψῃ, στὴν αὐτόματη δύναμη τῆς ἀληθείας, πού εἶναι φωτιά ἢ δίκυπο μαχαίρι, κι ὅποιος μὲν σταθῇ ἱκάνος νὰ τὴν κρατήσῃ στὰ χέρια, παρὰ πού καίει, πού σφάζει (πρῶτα τὸν ἴδιον), γίνεται προμηθέας καὶ τὴν πάει μπρός, τὴ δίνει τοῦ κόσμου — καὶ τότε ἀσφαλῶς καὶ τὸν ὠφελεῖ (χαλάλι του!) καὶ τὸν στέλνει στὸν «παράδεισον» πού λένε —, μὰ ἂν δὲν τὴν ἀντέξῃ, δὲν τῆς σταθῇ ἄξιος, καὶ λιγοψυχῇ (ἢ πῇ μὲ τὸ νοῦ του πὼς «θὰ τὴν ἐκμεταλλεῖται», γι' αὐτὴν ἢ γιὰ κίνητῃ τῇ «σκοπιμότητι», πού καμμιὰ τους δὲν εἶναι τῆς ἀληθείας), τότε ἡ ἀλήθεια τὸν τινάζει στὸν ἄερα, τὸν στέλνει γραμμὴ στὴν «κόλαση» πού λένε οἱ πιστοί!.. Γιὰ μένα, «κόλαση» καὶ «παράδεισος» εἶναι δῶ. Κ' εἶναι στὸ χέρι μας - στοῦ καθενὸς τὸ χέρι!..»

Αὐτὰ τοῦ εἶπα, περίπου. Κ' εἶναι σχετικὰ μὲ κεῖνο πού ἔγραψα κάποτε στὰ

Νέα Έλληνικά μου (και δὲν τὸ κατάλαβαν πολλοί): «Ἡ Ποίηση σᾶς ἀνατίναξε!» Εἰδοποιούσα ἐκείνους, ὅλους, ποὺ μᾶς φέραν ὡς ἐδῶ ἀγνοώντας, δεκαετίες τώρα, τὴν ἀληθινὴ καρδιά τοῦ Τόπου, ποὺ ἔκανε ποίηση καὶ τραγουδοῦσε μὲ τόσο νέο τραγουδί... — τοὺς εἰδοποιούσα ποιά οὐσία, ποὺ θέλησαν νὰ πνίξουν καὶ τῆς στάθηκαν ἀνάξιοι, ποιά οὐσία — ποὺ θὰ μπορούσε νὰ μᾶς φέρῃ φέγγος μέσα δῶ — τοὺς ἀνατινάξει στίς μέρες μας, γιατί στάθηκαν ἀνήμεροὶ νὰ τὴ δοῦν, νὰ τὴν ἀκούσουν, νὰ τῆς δώσουν ἔκφραση, νὰ τὴν κάνουν ἔργο, καὶ πράξη, καὶ ζωὴ μας κοινή!

Ἡ Ποίηση λοιπὸν ἀνατινάξει — ἡ Οὐσία, ἡ Ἀλήθεια — ὅταν δὲν τῆς σταθοῦμε ἄξιοι. Ἡ Ποίηση - ὅχι ἐγὼ [ὃ μὴ ἔχων ἄλλο ἀπὸ τὴν πέννα μου καὶ τὴ συνείδησή μου (κι αὐτὴ τοῦ Τόπου, ὅχι δικιά μου!)] Ὁ δὲ κύριος Λαδὰς — ποὺ δὲν ἔπρεπε νὰ μὲ πάρῃ στὸ τηλέφωνο καὶ νὰ μὲ ἀπειλῇ, πολίτην ἀπλὸν ἐμένα, γε νικῶς γραμματεὺς αὐτὸς τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν — μόνο γιὰ τὸ πλανᾶται μὲ ἀπειλεῖ, καὶ εἶμαι βέβαιος πὼς δὲν ἔχει διαβάσει, δὲν ἔχει σκεφτῇ αὐτὰ ποὺ γράφω. (Γενικά, ὅποιος ἀπειλεῖ στὸν κόσμον, δὲν ἔχει διαβάσει, δὲν ἔχει σκεφτῇ.) Κι ὁ κύριος Παττακὸς, ποὺ εἶπε περίπου πὼς ἡ Λογοτεχνία μας χρειάζεται βούρδουλα, κάτι ἔχει πῆ προσφάτως καὶ γιὰ Πολύβιο - ἀλλὰ δὲ βλέπω πὼς ὁ Πολύβιος, ποὺ δικιότατα ἐκτιμᾷ, θὰ ἐπαπειλοῦσε βούρδουλα κατὰ ὅποιας Λογοτεχνίας ἢ δημιουργοῦ ἢ σκεπτομένου ἀνθρώπου... Λοιπὸν, γιὰ τὸ πλανᾶται κι ὁ κύριος Παττακὸς - ὅπως ὅλοι ὅσοι σταύρωναν ποτέ: γιὰ τὸ ἐπλανῶντο, δεινὰ ἐπλανῶντο καὶ ἀπειλοῦσαν, γιὰ τὸ δὲν ἔξεραν, δὲν εἶχαν ἀκούσει, δὲν εἶχαν μορφωθῇ πάντα μὲ τὴν ἀλήθεια, ὥστε ν' ἀνοίγῃ μέσα τους τὸ ἀληθινὸ (καὶ τὸ πατριωτικὸ, ἐν προκειμένῳ) στὸ πλήρες, στὸ πραγματικὸ του εὖρος, τὸ μόνο ὠφέλιμο καὶ σωστικὸ, Τόπων κι ἀνθρώπων, σ' ὅλους τοὺς αἰῶνες, ὅποτε ἐπιτεύχθηκε!..

*Ὡστε, σ' ὅλους αὐτοὺς ποὺ ἄπρεπα μὲ ἀπειλοῦν — καὶ μπορούν, ἔχουν τὴ δύναμη καὶ νὰ μὲ σκοτώσουν (μόνο ἐμένα; ἐδῶ τόσους καὶ τέτοιους!) —, σ' ὅλους αὐτοὺς καὶ τοὺς «ἀντίθετους» των, ποὺ μὲ ἀπειλοῦν ἐπίσης ἀπὸ τὴ Μόσχα, κι ἀπ' τὴν Ἰσβέστια, κι ἀπ' τοὺς σταθμοὺς τοῦ Κ.Κ.Ε., κι ἀπ' τὸ τηλέφωνό μου, ποὺ συνεχῶς βουίζει ἀνώνυμες καὶ ἀναντρες φοβέρες,.. σ' ὅλους αὐτοὺς δὲν ἔχω νὰ πῶ παρὰ νὰ διαβάσουν, νὰ διαβάσουν! Νὰ φωτιστοῦν, νὰ μορφωθοῦν, νὰ ἐλευθερώσουν τὸ νοῦ τους - νὰ μπορέσουν νὰ δοῦν, μὲ ἀνθρωπιὰ καὶ πατριωτισμὸ ἀληθινό, μὲ τὴν «ἰδεολογία» τους (ἀφοῦ ἐπιμένουν) ὁ καθένας, ἀλλὰ τίμια νὰ δοῦν, ἀνοιχτά, σωστά, καὶ νὰ πάψουν, τοὺς παρακαλῶ, νὰ φοβίζον τὰ δυὸ μικρὰ παιδιὰ μου, καὶ τὴ νεαρὴ γυναῖκα μου, καὶ τὸ γερο πατέρα μου, καὶ τὴ γριά μου μάνα, γιατί, ἂν θέλουν, καὶ τὸν Α₂ μου, Α₂ τὸν ἔκαναν ἐκεῖνοι ποὺ τοῦ σκότωσαν ἄδικα μιὰ μάνα κάποτε... Εἶναι ντροπὴ, εἶναι ντροπὴ στὸν Τόπο μας, ἀνθρωποὶ ἄοπλοι καὶ σπίτια τίμια — ποὺ δὲν ἔκαναν παρὰ καλὸ, καὶ μόνο τὸ καλὸ θέλησαν — ν' ἀπειλοῦνται. Εἶναι ντροπὴ, στὴν Ἑλλάδα, νὰ γίνωνται αὐτὰ ποὺ ὅλοι οἱ Ἕλληνες μισοῦμε γιὰ βαρβαρότητες ἄλλοῦ - νὰ γίνωνται, ἢ ἔστω καὶ νὰ ἐπαπειλοῦνται! Ἐμεῖς τοὺς βάρβαρους τοὺς λέμε ἀνθέλληνες - ἔτσι μάθαμε. Ποιοὶ τὸ ξέχασαν; Πὼς τὸ ξεχνᾶν;.. Εἶναι ντροπὴ ν' ἀκούω στὸ τηλέφωνο: — *Ἐδῶ ἐπίλαρχος Καλαποθαράκος! Θὰ ἐκτελεστής!..* Εἶναι ντροπὴ ν' ἀκούω ὕστερὰ τὴν κομμουνιστικὴ φωνὴ τῆς ἄγνωστης ἀφιονισμένης, νὰ μοῦ λήν σὰ μηχανήμα, κρυμμένη πίσω ἀπ' τὸ ἴδιο σύρμα: — *Θὰ πληρώσης!* Εἶναι ντροπὴ νὰ λαβαίνω ἀνώνυμα γράμματα, πάλι ἀνθρώπων ποὺ δὲ διαβάζουν καὶ ἀπειλοῦν: πὼς θὰ δικαστῶ στὴν αὐριανὴ δημοκρατικὴ Ἑλλάδα γιὰ τὴ βίβλα τέσσερα βιβλία ἐπὶ δικτατορίας - χωρὶς νὰ ἔξετάζουν, νὰ σκέφτονται, τί γράφουν ἐπιτέλους αὐτὰ τὰ ἔρμα μου βιβλία [Στὴ γέμισι τοῦ φεγγαριοῦ, διηγήματα. Ὁ Α₂, διήγημα. Πυραμίδα 67, προσωπικὴ μαρτυρία μου τοῦ Ἐμφυλίου Πολέμου τοῦ '47-'49, ἀκριβὴς φωτοτύπωση τῆς πρώτης ἐκδόσεως, τοῦ 1950. Κλειδιά, ἔξη δοκίμια: γιὰ τὸν Πάστερνακ — ποὺ τίνος εἶναι σύμβολο; —, τὸν Ὀππενχάιμερ, τὸν Κάφκα, τὸν Κρόμβελ, τὸν Μπέρναρ Σώ, τὸν*

Κοσμά Αϊτωλό (πού τὸν παλούκωσχν, τὸν ἅγιο μας τῆς Παιδείας, γιὰτ' ἤθελε νὰ φωτίσῃ ἴσα ἴσα, ἀλλὰ τοῦ ροι τὸν παλούκωσαν, ὅχι ἔλληνες!)] Κ' εἶναι ντροπὴ νὰ κάνουν πῶς δὲ βλέπουν στὰ βιβλία μου, πού τάβγαλα δλα ἀπ' τὸ Δεκέμβρη τοῦ '67 ὡς τὸ Δεκέμβρη τοῦ '68, ντροπὴ νὰ κάνουν πῶς δὲν ξέρουν τί θὰ πῇ τὸ τυπωμένο: «Contra loquendi censuram»!.. Θὰ πῇ λοιπόν, ἀφοῦ δὲν ξέρουν τάχα τὸν διεθνή βιβλιονομικὸν ὄρο: *Ἐναντίον τῆς Λογοκρισίας*. Καὶ εἶμαι ὁ μόνος — κ' εὐχομαι νὰ μὴ μείνω (ἢ νὰ μείνω, καὶ νάχη ἀρθῇ ἡ Λογοκρισία) — πού ἐθεώρησα πρῶτο πνευματικὸ μου χρέος: νὰ πάω στὰ ἴσα «contra» τῆς Λογοκρισίας — τῆς ὅποιας Λογοκρισίας θὰ πῆγαινα! —, νιώθοντας πῶς ἀλλιῶς δὲ θάχα πιὰ δικαίωμα νάμαι γραφιάς καὶ ν' ἀπευθύνωμαι στὴ συνείδηση κανενὸς συμπατριώτη καὶ συνανθρώπου μου.

Εἶναι πολὺ κοινότυπο νὰ τὸ πῶ — τὸ λέει ὁ Κάλβος μας, πρὶν ἐνάμισυ αἰῶνα — πῶς μόνον μὲ τὸ γενναῖο ἀντίκρυσμα τοῦ θανάτου κερδίζεται ἡ Ἐλευθερία. Καὶ μόνον μὲ τὴν Ἐλευθερίαν ζῇ ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀνασαίνει τὸ Πνεῦμα.

Δὲν «καβάλλησα» κανένα «καλάμι» — μὴ φοβάστε! Δὲ νομίζω πῶς εἶμαι κανένα πρόσωπο σπουδαῖο (ἐπειδὴ μὲ πῆραν τάχα τώρα τὰ βούκινα τῆς διεθνούς δημοσιότητος, καὶ ὅλ' αὐτὰ πού ἐγὼ ποτέ μου δὲν τὰ ἐπιδίωξα, ἐνῶ τὰ πέτυχαν τόσοι καὶ τόσο ἀναξίτεροί μου καὶ δειλότεροί μου). Ὅχι. Ἀπλῶς: κάνω τὸ προσωπικὸ μου χρέος — καὶ λυπᾶμαι, ἀληθινά, ἐκείνους πού βλέπω ἀπέναντί μου ἄδικα ἐναντίους μου, νὰ θαρροῦν καὶ αὐτοὶ πῶς κάνουν τὸ «ἐθνικὸ» τους χρέος, ἢ τὸ «κομμουνιστικὸ» τους, ἢ τὸ «δημοκρατικὸ», τὸ «ἐπαναστατικὸ», τὸ «συντηρητικὸ», τὸ τὸ ὅποιο τελospάντων ἀποδίδουν στὸν ἑαυτὸ τους καλῇ τῇ πίστει, τοὺς λυπᾶμαι ὁμῶς πού τὸ κάνουν μὲ τόση πλάνη, τόσο λάθος, τόση ἔλλειψη ἀνοίγματος πρὸς τὸν Ἄνθρωπο καὶ τὴν Ἀλήθεια.

Ἐγὼ δὲν ἔμαθα νὰ κρύβω — καὶ δὲ λέω ψέμματα ποτέ μου. Πρέπει λοιπόν νὰ πῶ, πῶς ὁ πρωθυπουργὸς ἐκείνων πού γυρεῖουν ἀπὸ θέσεως ἰσχύος τὸ κεφάλι μου — ἢ, τοῦλάχιστον, τὴν κακοπάθειά μου, ἢ τὴ δίκη μου, ἢ τὸν ἐκφοβισμό μου (τὸ τελευταῖο εἶναι ἀδύνατο: τόχως ἀπαγορεύει τὸν ἑαυτὸ μου, ἀπὸ τότε πού ὁ Στρατὸς καὶ ὁ Ἐμφύλιος μουῦ δώρισαν πυκνὸ τὸ θάνατο δίπλα μου καὶ τὸν συνήθισα!) —, ὁ πρωθυπουργὸς ὁ ἴδιος λοιπόν μου ἔδωσε τὸ λόγο του, προσωπικῶς, ὅτι ἡ Ἀνθολογία Διηγήματος, πού τοῦ δωρίσαμε ὁ πατέρας μου καὶ ἐγὼ, θὰ δοθῇ ἀπ' ὅλο τὸν Τύπο στὸ Λαὸ ἀπολύτως ἀναλλοίωτη καὶ χωρὶς τὴν παραμικρὴ λογοκρισία!

Καὶ δὲ μουῦ δῶσε μόνον τὸν προσωπικὸ του λόγο, παρὰ ἔβγαλε καὶ διαταγή, γραπτὴ καὶ ὑπογεγραμμένη μὲ τὸ ἴδιο του τὸ χέρι στίς 7-4-69, ὅπου μέσα γράφει πῶς ἡ Ἀνθολογία εἶναι ἐκτὸς οἰασδῆποτε λογοκρισίας, παρ' οἰουδῆποτε κρατικοῦ φορέως, νοεῖται δὲ ὡς ἐπίσημος κυβερνητικὴ ἀνακοίνωσις, ἄρα παρέλκει οἰουδῆποτε τοιοῦτον εἶδους ἐνδιαφέρον περὶ ταύτην καὶ τὰ κείμενά της! [Παράγραφος 4, τῆς πρὸς ὅλα τὰ δημοσιεύοντα τὴν Ἀνθολογίαν ἔντυπα ἐγκυκλίου πρωθυπουργοῦ κ. Γεωργίου Παπαδοπούλου, τῆς 7-4-69.]

Τί νὰ πῶ λοιπόν; Πῶς δὲ στάθηκε τίμιος ἀπέναντί μου καὶ τοῦ πατέρα μου ὁ πρωθυπουργὸς αὐτός; Πῶς δὲ θέλησε τοῦλάχιστον νὰ σταθῇ; (Ἄλλο ἂν θὰ τὸ μporέσῃ ὡς τὸ τέλος, μὲ τόσες δυνάμεις γύρω του, πού εἶδα μὲ τόση ὁρμὴ καὶ χωρὶς περίσκεψη νὰ ἐκδηλώνονται ἐναντίες — ἔλα σῶσον, Κύριε! Γιὰ κάτι τόσο τίμιον, καὶ πατριωτικὸ ἐπιτέλους, καὶ ἀνθρώπινον, πού δωρίζονταν τοῦ Τόπου!..)

Δὲ θάμουν τίμιος ἄνθρωπος, ἂν ἔλεγα κάτι τέτοιο. Μὰ πάλι, ἐγὼ ξέρω — καὶ τὰ παιδιὰ, κ' οἱ ἐργάτες, κ' οἱ ἀρχιεργάτες τῶν τυπογραφείων, κ' οἱ δημοσιογράφοι ὅλου τοῦ ἀθηναϊκοῦ τόπου —, ἐγὼ κ' οἱ πέντε μαγνητοταινίες τηλεφωνημάτων ἐξῆλθον ὡρῶν, τί μάχη ἔδωσα γιὰ νὰ πρωτοακουστῇ τοῦλάχιστον ἡ λαλιά μας πού δὲν ξέρεῖ ἀπὸ νῆμμα! Ἐγὼ, καὶ ὁ ἄτυχος ὑπάλληλος τοῦ ὑπουργείου Προεδρίας Σ. Μαργάντος, πού τὸν εἶχαν τυπικὰ «ἀρμόδιον», καὶ μ' εἶχε στὸ τηλέφωνο συνεχῶς, ἀπ' τὸ σπῆτι μου, νὰ ἐλέγχω, μὲ τὰ κείμενα μπρὸς μου διαρκῶς, ὅ,τι

είχε στοιχειοθετηθῇ ἀπ' τὶς ἐφημερίδες καὶ τὰ περιοδικά, γιὰ νὰ μὴν ἀλλοιωθῇ, νὰ μὴν τυπωθῇ μὲ λάθη τυχόν, νὰ δοθῇ σωστά, εὐσυνείδητα, καλαίσθητα καὶ μὲ στοργὴ στὸ Λαό μας! Ἐγώ, καὶ μαζί πόσα παιδιά, φίλοι μου φοιτητές καὶ σεβάζοντες τὸ ἔργο τοῦ πατέρα μου, ποὺ πάλευαν τρέχοντας, διορθώνοντας, παραβιάζοντας, γραπώνοντας κάθε ἀπόπειρα ἀλλοιώσεως, ποὺ ὀλόκληρος κρατικός μηχανισμός παρὰ κρατικά — καὶ κατὰ τῆς ἰδίας τῆς κεφαλῆς του — ἐνεργῶν καὶ βυρσοδομῶν ξαναπροσπαθοῦσε κάθε μέρα, κάθε νύχτα, ἐπὶ ἓνα μῆνα τώρα!.. Αὐτὲς οἱ πέντε μαγνητοταινίες — ποὺ ἔχω ντουμπλάρει καὶ ξαναντουμπλάρει (καὶ διπλοεξασφαλίζει νὰ μὴ χαθοῦν) —, αὐτὰ τὰ ἐξῆντα ὥρες τηλεφωνήματα, ποὺ βράχνιασαν τῇ φωνῇ μου, μαρτυροῦν, καὶ γιὰ τὸν πιὸ δύσπιστο ἢ κακόπιστο, τί μάχη ἐδόθη γιὰ νὰ φτάσῃ στὸ Λαό μας ἓνα λίγο μέρος μόνο τῆς λαλιᾶς ποὺ δὲν ξέρει ἀπὸ ψέμμα: αὐτὸ τὸ λίγο, τὸ ἐλάχιστο, ποὺ μοῦ ζήτησε τὸ κεφάλι τοῦ κράτους νὰ δωριστῇ σὰν πρῶτο — σὰν δόσις ὀλίγη τε φίλη τε, ποὺ λέμε οἱ φιλόλογοι — καὶ δίχως τὴν παραμικρὴ ἀλλοίωση, δίχως οὔτε σκιά, οὔτε ἰδέα λογοκρισίας, στὸν φτωχὸ κι ἀμόρφωτο ἀπὸ δικιὰ του παιδεία Λαό μας, ποὺ 150 χρόνια τώρα ἡ Ἐκπαιδευσὴ του δὲν τοῦ δίνει!..

Ἐγώ, φίλοι κ' ἐχθροὶ — ὅποιοι κι ἂν εἴστε —, ἐγώ κι ὁ σχεδὸν ὀγδοντάχρονος πατέρας μου, ὅς λέμε νὰ μὴν εἴστε ἐχθροί, νὰ μὴν εἴστε ἄδικοι φίλοι, σ' αὐτὸ τὸ ἄληθινὰ σπουδαῖο κι ἀπελπισμένο ποὺ προσπαθήσαμε γιὰ τὸ Λαό μας, γιὰ ὅλους σας! Αὐτὸ εἶναι φῶς, εἶναι παιδεία, εἶναι μόρφωση καὶ καλλιέργεια, στέρεα κι ἀληθινή, πηγαία: τοῦ δικοῦ μας, μὲ τὸ δικό μας! Αὐτὸ εἶναι δὲ τὸ πιὸ πατριωτικὸ — ἂν τὸ θέλετε οἱ πατριῶτες «δικό σας» — καὶ τὸ πιὸ ἐλευθερωτικὸ — ἂν τὸ θέλετε οἱ ἐλεύθεροι πιὸ «δικό σας» — καὶ τὸ πιὸ ἀνθρωπινό, ποὺ λέτε ὅλοι πῶς τὸ θέλετε, ὅλοι «γιὰ τὸν Ἄνθρωπο», ὅπως διακηρύσσετε!.. Αὐτό, ἀπὸ μένα ποὺ λέτε «ἀναρχικό», εἶναι καὶ τὸ πιὸ ἐλεύθερο καὶ τὸ πιὸ πατριωτικὸ μαζί!.. Κ' ἐπιτέλους, μακάρι ἐγὼ νὰ κάνω λάθος — νὰ μὴν κάνουν ἐκεῖνοι ποὺ τὸ πολεμᾶν! Ἄν κάνω λάθος ἐγώ — ὁ «ἄξιος ἀποκεφαλισμοῦ» λοιπὸν «ἀναρχικός» — ὁ Λαός μας δὲ θάχῃ πάθει ἄλλο ἀπὸ τὴ «βλάβη» νάχῃ κάτι παραπάνω διαβάσει! Ἄν ὅμως κάνουν λάθος ἐκεῖνοι — καὶ τὸ πετύχουν, καὶ τὸ πᾶνε πέρα τὸ λάθος τους, ὀλοένα ὀγκοῦμενο καὶ πολλαπλασιαζόμενο (ἀφοῦ γίνεται διοίκηση λαθεμένη) — ὁ Λαός μας θάχῃ πάθει μεγάλη βλάβη! Βλάβη ἀπὸ σκοτάδι, ὄχι ἀπὸ φῶς. Καὶ στὸ σκοτάδι γίνονται οἱ βλάβες, τὰ ἐγκλήματα ὅλα. Ὅσα δὲν ἀγαπᾷ ὁ θεός, λέει, στὸ σκοτάδι!..

Δὲ θέλω τώρα νὰ περιμένω τί τάχα θὰ δείξῃ ἡ αὔριον, ποὺ ξαναδημοσιεύουν οἱ ἐφημερίδες Ἀνθολογία Διηγήματος. Δὲ θέλω τυχόν νὰ δῶ, πῶς ἐκεῖνος ποὺ μοῦ ὑποσχέθηκε δὲν μπόρεσε. Δὲ θέλω οὔτε μεθαῦριο νὰ δῶ, πῶς μπόρεσε ἀντύχῃ μόνο αὔριο, μὰ δὲν μπόρεσε μεθαῦριο. Δὲ θέλω τίποτα νὰ δῶ, πέρ' ἀπ' τὸ σωστὸ καὶ τὴν τήρηση τοῦ σωστοῦ καὶ τοῦ τίμιου. Ὁ πατέρας μου κ' ἐγώ, «ἀναρχικοὶ» ὑποτίθεται — ἢ καὶ πράγματι (πέστε ὅ,τι θέλετε!) — δωρίσαμε τὴν Ἀνθολογία μας, νὰ δοθῇ ἀπὸ Ἐξουσία στὸ Λαό μας, ἀπολύτως ἀναλλοίωτη, ἀνεπηρέαστη κι ἀνέγγιχτη. Γιατὶ μόνο ἔτσι, ἀπολύτως ἀντικειμενική, ἀφορη, κι ἀπείραχτη, θὰ τοῦ ἔκανε καλό. Καὶ τὸν Πίνακα ἐκεῖνον, ποὺ γράφει ποιοὶ εἶναι ἀνθολογημένοι — ἀπὸ χρόνια (ὄχι σήμερα δά!) — καὶ μαζί ξεχωρίζει ποιὲς εἶναι οἱ θέσεις τους κ' ἡ μοῖρα κάποιων τους μὲς στὰ καθεστῶτα μας, τὸν ἔγραψα ἐγώ. Γιὰ νὰ βλέπῃ ὁ Λαός ὅλα τὰ ὀνόματα στὴ σειρά, νὰ διαβάξῃ καὶ τὰ κείμενα, νὰ ξέρῃ τίς τοποθετήσεις, νὰ τὰ συλλογιέται ὅλα, νὰ κρίνῃ μὲ τὸ νοῦ του καὶ νὰ συμπεραίνει στὴ συνειδήσή του. Ὅπως κάνουμε στὴν Ἐπιστήμη. Ὅπως κάνει ἡ τίμια καρδιά. Ὅπως κάνει ὁ πολιτισμένος, ὁ ἄνθρωπος, ὁ ἐλεύθερος.

Τώρα, ποιὰν ἄλλη «ἐπιστήμη», ποιὰν ἄλλη «συνείδηση» καὶ καρδιά ἔχουν ἐκείνοι ποὺ τυχόν θὰ καταφέρουν — εἴτε σήμερα, εἴτε αὔριο, εἴτε ὅποτε — νὰ μὴ γίνῃ τὸ τίμιο καὶ τὸ ἴσιο, τὸ ἀπολύτως ἀναλλοίωτο καὶ ἐλεύθερο, .. ἔ, δὲν τὸ ξέρω,

δὲ θέλουμε νὰ τὸ ξέροουμε οὐτ' ἐγὼ οὐτ' ὁ πατέρας μου, δὲν εἶν' αὐτὸ ἡ Ἀνθολογία μας, ἀπαγορεύουμε νὰ λέγεται πὼς εἶν' ἡ Ἀνθολογία μας, ἐφ' ὅσον δὲν ἐλέγχουμε οἱ ἴδιοι τί τυπώνεται ἀπ' αὐτὴν σ' ὅλο τὸν ἐλληνικὸ τύπο καὶ πῶς, ἐφ' ὅσον ἐμεῖς οἱ ἴδιοι δὲν παραβάλλουμε καὶ δὲν δίνουμε τὸ «τυπωθῆτω», ἐφ' ὅσον ὅποιοι-δήποτε ἄλλοι σ' αὐτὸν τὸν Τόπο παίρνουν ἀπ' τὰ χέρια μας τὸ ἔργο τῆς ζωῆς μας, καὶ λὲν πὼς τάχα «ἔχει καλῶς» - τί «ἔχει καλῶς»; Ἐχει καλῶς τὸ νὰ πηδᾷ οἱ ἐφημερίδες αὐτὸ ἢ ἐκεῖνο τὸ κείμενο, ποὺ ἀπ' αὐτοὺς ἢ ἀπὸ κείνους κρίνεται τὸ λιγώτερο «ἀναβλητέο», γι' αὐτὲς ἢ γιὰ κείνες τίς «σκοπιμότητες», τίς τελείως ἀσχετες μὲ πνεῦμα καὶ λογοτεχνία; Τί «ἔχει καλῶς»; Τὸ νὰ σβήνουν ἀπ' τὰ μάτια τοῦ Λαοῦ τὸν πίνακα τῶν ἀνθολογουμένων, γιὰ νὰ μὴ δῇ, νὰ μὴ συγκρίνῃ, νὰ μὴν πιάσῃ τί δὲν δημοσιεύεται, γιατί δὲν «βολεῖ» σ' αὐτοὺς ἢ σ' ἐκείνους;..

“Οχι!.. “Ολ' αὐτὰ καὶ τὰ παρόμοια ἔχουν κακῶς!.. Κι αὐτὸ δὲν εἶναι πιά ἡ Ἀνθολογία Διηγήματος τοῦ Ἡρακλῆ καὶ Ρένου Ἀποστολίδη - κι ἀπαγορεύουμε νὰ λέγεται ὅτι «εἶναι»!

Μόνο ἂν ἡ κεφαλὴ τῆς Ἐξουσίας βρῇ τὴ δύναμη — ὅπως εἶχε τὴ θέληση καὶ τὴν ἀπόφαση — νὰ ἐπιβάλῃ, σ' ὅλους ποὺ ἀντιλαϊκὰ κι ἀντιπνευματικὰ ἀντιδρῶν κ' ὑπονομεύουν, τὴν ἀναδημοσίευση τῆς Ἀνθολογίας μας ἀκριβῶς ὡς ἔχει τυπωμένη στὰ βιβλία μας, καὶ φαίνεται στὸν προδημοσιευμένο, τέσσερις βδομάδες τώρα, Πίνακα τῶν ἀνθολογουμένων — καὶ σ' αὐτὴ τὴ σειρά, σὲ καμμιὰν ἄλλῃ! καὶ μὲ ἀπόλυτὴ ἐποπτεία ἐκ μέρους μας, χωρὶς ἀνάμιξη κανενὸς ἄλλου — μόνο τότε ἐμεῖς θὰ ποῦμε πὼς «ναί, εἶναι τὸ ἔργο μας» (ἀφοῦ αὐτὸ *de facto* πράγματι παρέχει κάποιαν ἐγγύηση ἀντικειμενικότητος κι ἀμεροληψίας στὴ συνείδηση τοῦ Τόπου).

Ἀλλιῶς, καὶ πάτημα λόγου προσωπικοῦ θ' ἀποτελῇ — ἔστω καὶ χωρὶς συγκεκριμένη θέληση ἀθετήσεως, ἀλλ' ἀπὸ ἀδυναμία, ναί! —, καὶ μὴ τήρηση προσωπικῆς ὑπογραφῆς, καὶ παρανομία — παραβίαση τοῦ νόμου περὶ πνευματικῆς ιδιοκτησίας καὶ τοῦ περὶ τύπου, ἐκ μέρους τῶν ἐντύπων ποὺ ἀναδημοσιεύουν χωρὶς τὴν ἄδεια καὶ τὸν ἔλεγχό μας γιὰ τὸ ἀκριβὲς τῆς ἀναδημοσίευσως καὶ τῆς μὴ ἀλοιώσεως παρ' οἰουδήποτε —, καὶ θ' ἀντισταθοῦμε ὅσο μπορούμε, ὅπως μπορούμε — ἂν θέλουν καὶ τὸ κορμί μας, νὰ τὸ πάρουν! δὲν κρυβόμαστε! —, θ' ἀντισταθοῦμε, ὁ γέρος μου πατέρας κ' ἐγὼ, κι ἂς εἶναι πενιχρὰ τὰ μέσα ποὺ δυὸ πρόσωπα ἔρημα καὶ φτωχὰ μπορούν νὰ βροῦν σὲ Τόπο ποὺ ὥρες-ὥρες δὲν μοιάζει πιά ὁ Τόπος ὅπου, γεννήθηκαν (καὶ τόσο ἀγάπησαν, ὥστε καὶ νὰ τόν... «βλάψουν», φωτίζοντάς τον μὲ τὰ ἴδια του τὰ φεγγερὰ πλάσματα!..)

Αὐτὴ τὴν διακήρυξή μου τὴ στέλνω παντοῦ, σ' ὅλους τοὺς ξένους ἀνταποκριτὲς καὶ σ' ὅλα τὰ ἐλληνικὰ ἐντυπα ποὺ ἀναδημοσιεύουν τὴν Ἀνθολογία Διηγήματος. Κ' ἐπειδὴ ὁ πρωθυπουργὸς μοῦ ἔχει ἀπὸ τριμήνου διαμηνύσει, ὅτι ἐκτιμῶντας τὴν προσωπικὴ μου εὐθύτητα ἔδωσε στοὺς ὑπ' αὐτὸν μηχανισμοὺς τὴν ἐντολὴ πὼς εἶμαι ἐκ τὸς οἱ αὐτοῦ ὅτε λογοκρισίας - ἐπειδὴ ὁ πρωθυπουργὸς εἶπε ὅτι τηρεῖ τὸ λόγο του, ζητῶ, σὰν πνευματικὸς ἄνθρωπος αὐτοῦ τοῦ Τόπου, ἀπ' ὅλα τὰ ἐντυπα, νὰ τὴ δημοσιεύσουν, ἀφοῦ ἀφορᾷ ἔργο μου καὶ τοῦ πατέρα μου, ποὺ ἓνα μῆνα τώρα ἀναδημοσιεύουν.

Καὶ ὁ πατέρας μου τὴν προσυπογράφει:

ΗΡΑΚΛΗΣ Ν. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

ΡΕΝΟΣ ΗΡ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

Υ.Γ.: Εἶδαμε τίς ἀπογευματινὲς Σαββάτου — τὴ διακοπὴ τοῦ «Α₂», τὴν ἀνακοίνωση — καὶ τίς κυριακάτικες. Τὰ πράγματα μιλοῦν μόνα τους, καὶ δὲν ἔχουμε καμμιὰ σχέση. Ἡ θέση μας εἶναι προειλημμένη καὶ προεκφρασμένη ἐντελῶς σωστὰ κι ὅπως μᾶς ἔσπεκε. Ἄλλο δὲν μπορούσαμε. Κ' ἐπειδὴ κανεὶς δὲ δημοσιεύει τὴν διακήρυξή μας, τὴν τυπώνουμε μεῖς, «Τὰ Νέα Ἑλληνικά».

H.N.A. P.H.A.